

Új folyóiratot indítunk. Címe: *Párbeszéd a vidékért*. Célunk: felhívni a magyar értelmiség, a közéletben aktív politikusok és a civil társadalom figyelmét a vidéki térségek közhasznára. És a kiemelt fejlesztés fontosságára. Mind a településszerkezet, emberi életminőség, természeti erőforrások és gazdálkodás, mind az ipari termelés és a szolgáltatások terén

Vidékpolitika és korunk válsága

Beköszöntő

Az emberek figyelmét ma szerte a világon a pénzügyi válság köti le. Mind a kormányok, mind az állampolgárok figyelmét. Ne omoljon össze sem az állam, sem a háztartások fizetőképessége, a visszaesett fogyasztás következtében megszűnt munkahelyek pótlására teremtsenek új munkaalkalmakat, megőrizhessék a politikusok és az értelmiségiek az emberek bizalmát, mert ha a hitet, reményt veszített embertömeg indulatai elszabadulnak, akkor önmagára a közösségre nézve is veszélyesek lehetnek...

E kritikus napokban ki figyel már oda a tegnap még nagy kihívásként látott társadalmi-természeti átalakulásokra? A Föld éghajlatának felgyorsult változására, amely földrészek termelési és életlehetőségeit változtatja meg? A természeti környezet pusztulásának veszélyeire, ami felboríthatja a földi élőhelyek emberfenntartó képességét? Vagy ki törődik az emberi településhálózat és az igazgatási rendszer szükséges átalakításával? Ami következménye az új technikai forradalomnak, az emberi érintkezéskultúra, az információátadás kibővülésének. És aminek következményeként látjuk mi a vidéki térségek fölértékelődését?

Éppen kezdtünk beszélni arról, hogy a *vidék mint élőhely, lakhely*, először kínál a történelem folyamán a városhoz hasonló kulturális szintet, hiszen az elérhetőség – a közlekedés, a műholdas információcsera – a legkisebb falut is a világ hálózatába köti be (telefon, tévé, rádió, internet). Kezdtünk beszélni arról, hogy a *vidéki térségek belakottsága* közhaszon, mindenki érdeke, mert kellenek emberi közösségek, amelyek a maradék természeti erőforrásainkat – erdeinket, rétjeinket, vizes élőhelyeinket – ott, a helyszínen karbantartsák. Ha csak nem hiszünk el, hogy azt majd elvégzik a városokból kiáramló overallos környezetmunkások. És kezdtünk beszélni arról, hogy a vidéki térségek fölértékelődnek mint az *új termelési kultúrák*: a *minőségi élelemtermelés* és az *új energiatermelés* színhelyei. Mert ma már tudjuk, hogy újra életre kell keltetni a helyi élelmiszer-termelési kultúrákat. Hiszen a több ezer kilométerről ideszállított terméken az ökológiai „lábnyom” a helyinek többszöröse: tartósítás, energiát faló szállítórendszerek működnek minden, asztalunkra kerülő

„gyarmatáru” mögött. (És kezdtünk beszélni arról, hogy minden kiló kenyér, zöldség vagy hústermék mögött lekaszált rétek, egészséges állatállomány és vízi világ húzódik meg. A helyi, a gondos, természetbarát élelmiszer-termelés a legjobb környezetmegóvás!) Mondottuk: *új harmóniát* kell teremteni *globalitás* és *lokalitás* között! És tegnap még beszéltünk arról – mára már hirtelen feledésbe merül –: az ember energiaéhségét csakis akkor elégíthetjük ki, ha csökkentve a környezetgyilkoló fosszilis energiahordozók használatát, a zöld és a megújuló energiaforrások felé fordulunk. Kezdtünk vitatkozni az energiaerdőről, energiafűről, bioolajról, a szél- és vízi energia hasznosításáról. Arról, hogy a holnap energiatermelésének új színtere a vidék, „alapipara” netán épp a zöld-energia alapanyagát termelő mezőgazdálkodás lesz. A *harmadik évezred egyik új jelenségét* láttuk abban, hogy a *városi élettér mellé felzárkózik a vidék*.

Afentebbi elgondolásoktól hajtva 2005 márciusában mozgalmat indítottunk. „Párbeszéd a vidékért” volt a mozgalom jelszava. Sürgettük: vállaljon az állam felelősséget a vidék természeti és emberi világáért. Hiszen mi az adófizetők pénzéből működő intézmények feladata? Figyelmet és közpénzeket fordítani, eszközöket teremteni azon célok megvalósítására, amelyek a közönség egészének fontosak. A tőke természetesen keresi azokat a térségeket, ahol a közlekedés, a termeléshez szükséges szakképzett emberállomány és a technikai infrastruktúra kiépítve várja. (Amiket különben közpénzekből tartunk fent, ezért fizet a tőke az államnak adót, létesít munkahelyet. Tehát a tőkének is közhaszna van. Vitathatatlan.) De a természet- és élelem-egészségügy, emberi életminőség nem függhet teljesen a vállalkozói érdektől. Ez nem feladata. Ezért is a költségvetésnek, a politikának kell felvállalnia a vidék belakottságának segítségét. Az *új vidékpolitika célja* – tehát –: *kihasználni azt a lehetőséget, amelyet korunk kínál a vidéknek, és behajtani azt a szolgáltatást, amelyet korunk elvárhat a vidéktől*. A vidék természeti és emberi tartalékától.

Mindez tegnap volt. Erősítette megindult mozgalmunkat az is, hogy az Európai Unió (az Európai Tanács 2005.

A vidék sokszínűsége: hagyomány, modern turizmus, ipar, mezőgazdaság

szeptemberi rendeletével) határozott vidékpolitikára ösztönözte tagállamait. A 2007–2013 közötti évekre minden tagállamnak nemzeti vidékfejlesztési programot kellett kidolgoznia. (A nemzeti fejlesztési tervektől független formában.) És előírta: 2008. december 31-ig minden tagállamnak kötelezően létre kell hívnia Nemzeti Vidéki Hálózatát. Ennek feladata a vidéki térségek szereplőinek – civileknek, politikusoknak, szakembereknek – összefogása. A célok a mi értelmezésünkben a következők. Rászorítani az adminisztrációt, hogy vegye figyelembe a szakigazgatás szempontjai mellett a lokális érdekeket, a nemzetállami mellett a regionális érdekeket. Kényszeríteni a politikát egy új közéletiség segítésére. Amely közéletiséget a politika pártéletté silányított az utóbbi száz esztendőben. Kikényszeríteni az „alulról” jövő, a helyi közösségekre épülő igazgatási technikákat, új néppárti politizálást. És aktivizálni, együttgondolkodásra szólítani a civil társadalmat a politikával: a „csak” a dolgukat végző hétköznapi embereket. Akiknek nemcsak adójára, nemcsak szavazatára számítunk, de közösségképző aktivitásukra is. Az egyszer megélhető élet lelki-erkölcsi kereteinek formázására is. Magyarországon az új vidékpolitikai eszköz, a nemzeti vidéki hálózat, 2008. december 2-án alakult meg. Tegnap.

A történelem fintora: ma az új európai politika nyitányába beleharsog a pénzügyi világválság. És elfordítja a sajtó, politika, közember figyelmét az új politikáról...

De a történelem fintorai közé tartozhat: lehet, hogy az első hisztérikus hangulat csillapodása után épp a pénzügyi válság irányítja majd az emberek figyelmét az elmúlt száz esztendő magatartásményeinek újraértékelésére. És lehet, hogy a mai válságot nemcsak egy „szégyentelen” réteg (ahogy a legnagyobb példányszámú európai hetilap ír a banktársadalomról) elhatalmasodásában látjuk majd, hanem az elmúlt száz esztendő magatartásményeinek torzulásában. Legalábbis az euroatlanti világban. És lehet, hogy ezen *életesmény-torzulások kiigazításának* szándéka vezet majd bennünket ember és ember, ember és természet viszonyának újrendezéséhez. És jutunk el ezen újrendezés során – jutunk vissza – a tegnap megkezdett új vidékpolitikához. Amely nemcsak a településszerkezet-váltás okos szervezését kívánta, kívánja, hanem az

ember és környezete – emberi-tárgyi-természeti környezete – együttélésének újragondolását. Benne egy modern takarékoságot. Megállítani az értelmetlen és katasztrófához vezető hulladéktermelés növekedését. Megállítani a természeti erőforrások lerablását. Kialakítani a termelt javakkal, tárgyainkkal, eszközeinkkel élés új kultúráját. Időt és netán kézi munkát szánni rá, szerszámot kézbe venni azok javítására, a mikrokörnyezet megőrzésére. Városban, vidéken egyaránt. Kívánta, kívánja az iparkodás megbecsülését. Mert a munka nemcsak jövedelemtermelő aktivitás – ahogy az elmúlt évtizedekben erről a most válságba jutott világfelfogás beszélt –, hanem a munka közösségteremtő, embert a társaival összekötő aktivitás is. Segíteni olyan életesmények magunkból ki-szenvedését, amelyek csúcsán nem a pihenésnek nevezett semmittevés áll, hanem az otthon is környezetgondos, környezetépítő tevékenység. Ahol a mozgás nemcsak izomfejlesztés, hanem egészségmegővítés. Ahol a művelődés, iskolázás nemcsak üzlethez, karrierhez használható ismeretszerzés – ahogy erről az elmúlt évtizedekben oly korszerűnek hangzóan beszéltek nekünk –, hanem eszköz a jobb életminőség eléréséhez. És ahol mindez újrendezi egyén és közösség viszonyát. Teremt szolidaritást, a másik iránti türelmességet, új harmóniát.

És új közéletet. Talán még új politizálási kultúrát is...

Lehet, hogy épp e gazdasági megrázkódtatás szükséges ahhoz, hogy újragondoljuk egyén és közösség, közösség és állam, nemzetek és világpolgárság viszonyának alakulását? 21. századi történelmünket, előre. Ahol a globális tényezők szabályozása egy megálmodott világállamhoz vezet. (Hiszen erre készlet mind a természeti folyamatok univerzum szintű átlátása, mind az ember látószögének és mozgásrádiuszának tágulása.) De ahol a globális szabályozásban minden egyes régió megkeresi majd a saját tartós érdekét. Mert a globális rend nem egyik vagy másik földrész, állam érdekérvényesítésének eszköze lesz, hanem különböző adottságú térségek – települések, természeti élőhelyek és közösségek – egymáshoz rendeződése. Kölcsönösségben. Kisközösségekből, községekből, kistérségekből kiindulva. Ahogy az új vidékpolitika szeretne volna. És reméli elérni.

GLATZ FERENC